

“Her bir dairede, her bir insanın bir nevi vazifesi bulunabilir. Fakat en küçük dairede en büyük ve ehemmiyetli ve daimi vazife var. Ve en büyük dâirede en küçük ve muvakkat arasına vazife bulunabilir.” İzah eder misiniz?

İnsanın aleminde birbiri içine girmiş muhtelif alemleri vardır. Bu alemlerin büyüklük ve küçüklük noktasından iki hali vardır. Bu hallerden birisi kemiyet, diğeri ise keyfiyettir. Kemiyet keyfiyete nispetle daha önemsizdir. İnsanın alemindeki bu alemler ve dairelerden kimisi keyfiyetlidir, kimisi kemiyetlidir.

İnsanın bu alemlerinde kemiyet noktasından küçük olan, keyfiyet noktasında büyüktür. Keyfiyeti küçük olan alemin de kemiyeti büyüktür. İşte insanı aldatan ve yanıltan da bu noktadır.

İnsanın kalp ve mide dairesi kemiyet noktasında en dar ve küçük dairedir. Ama keyfiyet noktasında en büyük ve önemli bir dairedir. Bu dairenin vazifeleri çoktur ve hayatidir. Bu dairenin bir vazifesi geri kalsa, maddi ve manevi hayat çöker.

Mesela mide doyurulmazsa ceset ölür. Mide günde üç defa yemek ister. Bu isteğe muntazaman bakmak zorundayız. İnsan, sadece mide ve cesetten ibaret değildir. İnsanın bir de manevi bir mide ve cesedi vardır ki, bu kalp, akıl, vicdan gibi nurani ve latif şeylerden müteşekkildir. Nasıl maddi mide doyurulmak isteniyorsa, bu manevi cihaz ve duygular da doyurulmak ister. Maddi mide günde üç öğün yemek ile doyar, kalp ve ruh ise günde beş vakit namaz ile doyar. İşte bu vazifeleri terk etsek, hem maddi hem de manevi cesedimiz ölür. Bu yüzden bu küçük daire diğer büyük dairelerden daha büyük ve önemlidir.

Önem sırasına göre bu, kalp ve mide dairesinden sonra ceset ve hane dairesi gelir. Yani bizim midemizin nasıl ihtiyaçları var ve bu ihtiyaçlar sık aralıklarla giderilmek zorunda. Aynı şekilde aile ve ceset dairemizin de ihtiyaçları vardır. Eşimiz, çocuklarımız ve kendi bedenimiz için bir mesken, bir iş, bir geçimlik temin etmek, kalp ve mideden sonra ikinci önemli bir dairedir. Bu daireye karşı sorumluluk ve vazifelerimiz vardır. Bunları ihmal etmek olmaz.

Üçüncü daire ise mahalle ve şehir dairesidir ki, daire kemmiyeten büyüdükçe; vazife ve önem değeri azalıyor. Bizim kalp ve midemiz nasıl ceset ve hane dairesinin içinde ise ceset ve hanemizde mahalle ve şehir dairesinin içindedir. Bu yüzden bizim mahalle ve şehrimize karşı da sorumluluklarımız vardır. Mahallemizde yardıma muhtaç olanlara yardım etmek, çevremizi temiz tutmak, mahalle ve

şehrimizi idare edecek, olanları seçmek gibi az ve uzun vadeli vazifelerimizdir.

Dördüncü daire ise vatan ve memleket dairesidir. Her insanın bu dairede belli başlı vazifeleri vardır. Ama bu vazifeler çok az ve uzun bir zaman gerektirir. Mesela askerlik yapmak ömürde bir defaya mahsus bir görevdir. Hükümeti seçmek beş yılda gelen bir vazifedir. Savaş olsa cepheye koşmak belki insanın ömründe hiç göremeyeceği bir vazifedir. Ama olduğu zaman bu vazifeye koşmak vatandaşlığın gereğidir. Bu daire az ve uzun vadeli olmasına karşın, en cazip ve insanı meşgul eden bir dairedir. İşte insanın, diğer kalp ve mide dairesini unutacak kadar bu daire ile meşgul olması, normal ve yararlı bir hal değildir.

Beşinci daire insanlık ve dünya dairesidir ki, en büyük ve insanları kendine çeken ve diğer asli ve önemli vazifelerini unutturan bir dairedir. İnsanların ekserisi bu dairenin cazibesine kapılıp, kendi küçük ama önemli dairede olan vazifelerini terk ediyorlar.

Halbuki bu dairede insanın belki ömrü boyunca bir vazifesi bile olmaz. Ama insan boşboğazlık edip kendi şahsi vazifelerini yapmaz, gider üzerine vazife olmayacak işler ile uğraşır. İnsanların ekserisinin dalalette olup kulluk vazifesini yapamamasının önemli sebeplerinden birisi de budur.